

Godišnji izvještaj za 2019.

Sadržaj:

1. Uvodna riječ
2. Informacije o Fondaciji
3. Realizacija projekata
4. Razvoj novih projekata
5. Ostvarena saradnja
6. Odnosi sa javnošću i komunikacije
7. Organizacija rada i upravljanje
8. Pravci razvoja u 2020. godini

1. Uvodna riječ

Dragi prijatelji,

Pred Vama je Godišnji izvještaj o radu Fondacije za razvoj sjevera Crne Gore – FORS Montenegro za 2019. godinu koji je pripremljen u cilju informisanja stanovništva, partnera i saradnika o našem radu, ostvarenim rezultatima i pravcima razvoja.

U skladu sa misijom organizacije i vizijom razvoja, i tokom prethodne godine smo se trudili da doprinesemo poboljšanju kvaliteta života ljudi u sjevernim i centralnim opštinama Crne Gore kroz realizaciju projekata usmjerenih ka društveno-ekonomskom razvoju, zaštiti životne sredine, unapređivanju sektora zdravstva i razvoju civilnog društva.

Tokom 2019, FORS Montenegro je radio na realizaciji sedam projekata, u okviru kojih je ostvarena i ojačana saradnja sa lokalnim upravama iz opština sjevernog i centralnog regiona, nadležnim ministarstvima, donatorima, partnerima, medijima i saradnicima. Osmišljeno je i napisano i nekoliko novih projekata, od kojih su neki već i odobreni tokom prethodne godine.

Realizacija projekata je doprinijela izgradnji kapaciteta i razvoju, kako Fondacije kao cjeline, tako i pojedinaca koji je čine, ali i organizacija i institucija sa kojima smo sarađivali. FORS Montenegro teži da se razvija kao organizacija

koja konstantno uči, što je protekle godine ostvareno kroz rad na projektima, saradnju sa partnerima i učešće u velikom broju seminara, konferencija, okruglih stolova i predavanja.

Protekle godine je u FORS-u radilo 6 zaposlenih, pod vođstvom organa upravljanja, Izvršnog direktora i Upravnog odbora. Kao primarne oblasti rada za 2020. identifikovani su zaštita životne sredine, zaštita od prirodnih i drugih nepogoda, zdravstvo, razvoj civilnog društva, edukacija i razvoj zelene ekonomije i zelenog preduzetništva. U okviru ovih oblasti, a i drugih koje se pokažu kao relevantne i prioritetne, nastojaćemo da doprinesemo poboljšanju životnog standarda kroz različite projekte usmjerene ka unapređivanju kapaciteta institucija, organizacija i udruženja koji pružaju usluge građanima, edukaciji i jačanju prekogranične i regionalne saradnje.

Srdačno,

FORS Montenegro tim

2. Informacije o Fondaciji

FORS Montenegro je regionalna razvojna organizacija osnovana 2006. godine sa sjedištem u Nikšiću. Polje djelovanja FORS Montenegra uključuje 15 opština u sjevernom i centralnom regionu Crne Gore: Andrijevicu, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Danilovgrad, Žabljak, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Petnjicu, Plav, Plužine, Pljevlja, Rožaje i Šavnik. Tokom proteklih trinaest godina u ovim opštinama realizovan je veliki broj razvojnih projekata u različitim oblastima, uključujući poljoprivredu, turizam, zaštitu životne sredine, zaštitu od prirodnih i drugih nepogoda, vaninstitucionalno obrazovanje, zdravstvo, razvoj civilnog društva, evropske integracije itd. Kroz realizaciju ovih projekata ostvarena je veoma dobra i uspješna saradnja sa lokalnim upravama, ministarstvima, nevladinim organizacijama, medijima, školama, vrtićima, privatnim kompanijama, pojedincima itd.

Vizija

FORS Montenegro je pouzdan partner i lider u podsticanju održivog razvoja sjevera Crne Gore.

Misija

FORS Montenegro je organizacija koja aktivno saraduje sa lokalnim institucijama i građanima, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kako bi zajednički realizovali projekte čiji je cilj ubrzanje održivog razvoja koji doprinosi

privlačenju investicija, motivisanju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća, promovisanju konkurentskih prednosti sjevera Crne Gore i povećanju učešća građana u projektima koji rezultiraju poboljšanjem životnog standarda i usmjereni su ka promovisanju zaštite životne sredine.

Ciljevi Fondacije su: podsticanje ekonomskog razvoja, razvoj civilnog društva i zaštita životne sredine.

FORS Montenegro je u svom radu sarađivao i dalje sarađuje sa brojnim donatorima, kao što su: Evropska unija, USAID, UNESCO, Fondacija Caritas Luxemburg, SNV, Milieucontact International, Ambasada SAD-a u Crnoj Gori, FAO, Lux Development, Vlada Crne Gore, kao i drugi domaći i inostrani donatori.

3. Realizacija projekata

Tokom 2019, FORS Montenegro je radio na realizaciji 7 projekata:

- *DIRECT – Disaster REsilient Communities and Towns (DIRECT – Budimo otporni na nepogode)*, donator: Evropska unija;
- *GEAR – Green Economy for Advanced Region (Zelena ekonomija za razvoj regiona)*, donator: Evropska unija;
- *Disasters do not know borders (Nepogode ne poznaju granice)*, donator: Evropska unija;
- *V-IOLA - Volunteer-based International On-line Asset*, donator: Evropska unija;
- *CARES – Cross-border Actions in the Reproductive Health Sector (Prekogranične aktivnosti u sektoru reproduktivnog zdravlja)*, donator: Evropska unija;
- *Let's Be Prepared (Budimo pripremljeni)*, donator: Evropska unija;
- *Otporne zajednice*, donator: Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore.

3.1 DIRECT – Disaster REsilient Communities and Towns (DIRECT – Budimo otporni na nepogode)

FORS Montenegro je tokom 2019. završio realizaciju projekta – ***DIRECT – Disaster REsilient Communities and Towns/Zajednice i gradovi otporni na katastrofe*** koji je finansirao Generalni direktorat za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći Evropske komisije (DG ECHO), a koji je realizovan u periodu od 1. januara 2017. do 31. marta 2019. Projekat je imao za cilj unapređivanje pripremljenosti lokalnih zajednica, institucija i službi za efikasniji odgovor na prirodne i druge nepogode čiji broj je u porastu. Važan segment

projekta je bilo jačanje međunarodne saradnje u ovoj oblasti koja dovodi do razmjene iskustava i modela dobrih praksi i koja se realizovala tokom čitavog trajanja projekta, budući da se projekat sprovodio u partnerstvu sa službama zaštite i spašavanja iz Slovenije i Češke. Partner iz Crne Gore je bio Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova. Glavne projektne aktivnosti su uključivale treninge za spasioce ne teme vezane za zaštitu i spašavanje u slučajevima požara, poplava, zemljotresa i dr, terenske vježbe spašavanja, treninge na temu smanjenja rizika od katastrofa (DRR - Disaster Risk Reduction), izradu evakuacionih planova za škole i lokalne zajednice, kampanju informisanja stanovništva o rizicima od katastrofa, studijsku posjetu EU, međunarodne konferencije na temu smanjenja rizika od katastrofa itd.

Tokom finalnih mjeseci sprovođenja projekta, do 31. marta 2019, realizovane su neke od aktivnosti usmjerene ka informisanju stanovništva o rizicima od katastrofa, uključujući kviz za učenike osnovnih škola, prekogranično likovno takmičenje, TV i radio emisije i priloge, objavu internet i novinskih tekstova i izradu i distribuciju promotivnih materijala i publikacija. Pored toga, tokom marta u Ostravi u Češkoj je održan i međunarodni trening na temu *Stabilizacija u slučajevima zemljotresa* u kome su učestvovala dva predstavnika iz Crne Gore, iz službi zaštite i spašavanja iz Bara i Budve.

Jedna od značajnijih aktivnosti podizanja nivoa svijesti tokom 2019. bila je organizacija kviza na temu smanjenja rizika od katastrofa u kojem su učestvovali učenici IX razreda iz 4 osnovne škole. Osnovni cilj kviza je bio informisanje učenika o opasnostima od prirodnih i drugih katastrofa, posljedicama koje prouzrokuju i uputstvima za preventivno djelovanje koja mogu u velikoj mjeri umanjiti posljedice katastrofa.

U kvizu su se takmičile 4 ekipe iz 4 osnovne škole: OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića, OŠ „Njegoš“ iz Danilovgrada, OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice i OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice koja je bila domaćin kviza. Pored stečenog znanja o smanjenju rizika od katastrofa učesnici kviza su za svoje škole osvojili i vrijedne nagrade – lap top, desktop računar, projektore i štampač, a učesnicima kviza je podijeljen promotivni materijal (ruksaci, majice, publikacije, sveske, USB-ovi i kišobrani) koji je izrađen u okviru projekta. Prvo mjesto je osvojila ekipa iz OŠ „Pavle Rovinski“, drugo mjesto ekipa iz OŠ „Ratko Žarić“, treće mjesto ekipa iz OŠ „Njegoš“ i četvrto mjesto ekipa iz OŠ „Vlado Milić“.

Osim podizanja nivoa svijesti učenika o smanjenju rizika od katastrofa, ova aktivnost ima za cilj povezivanje škola i učenika iz različitih opština, podsticanje timskog rada, volonterizma i jačanje saradnje između obrazovnih ustanova.

U Budvi je 26-27. marta 2019. održana i završna konferencija tokom koje su predstavljeni glavni rezultati projekta. Konferenciji su prisustvovali predstavnici partnera na projektu, kao i predstavnici ciljnih grupa uključujući službe zaštite i spašavanja, obrazovne institucije i druge relevantne službe.

Ukupna vrijednost projekta iznosi 719.823,91 eura, od čega je doprinos Evropske unije 539.795,95 eura, ili 74,99% ukupnih projektnih troškova. Za Crnu Goru je opredijeljeno 288.956,54 eura, od čega EU finansira 218.719,01 eura.

3.2 GEAR – Green Economy for Advanced Region (Zelena ekonomija za razvoj regiona)

FORS Montenegro je 1. marta 2018. započeo realizaciju projekta **GEAR – Zelena ekonomija za razvoj regiona (GEAR - Green Economy for Advanced Region)** koji ima za cilj povećanje aktivnosti i uticaja organizacija civilnog društva iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Republike Sjeverne Makedonije i Albanije u zaštiti životne sredine kroz umrežavanje, jačanje kapaciteta i promovisanje zelene ekonomije.

Trogorodišnji projekat se realizuje u gore navedenim zemljama, a glavne aktivnosti uključuju treninge za predstavnike organizacija civilnog društva na temu zelene ekonomije, javnog zastupanja i lobiranja, učešća u donošenju odluka, praćenja javnih politika, upravljanja projektnim ciklusom i sl, upoznavanje sa primjerima dobre prakse u zelenoj ekonomiji i zelenom preduzetništvu kroz studijsku posjetu EU i prezentacije u ciljnim zemljama, dodjelu grantova za organizacije civilnog društva, regionalne konferencije na temu zelene ekonomije i zelenog preduzetništva, izradu studije na temu mogućnosti razvoja zelene ekonomije u ciljnom regionu itd.

Projekat se realizuje u partnerstvu sa organizacijama SMART Kolektiv iz Srbije, Centar za razvoj i podršku iz Bosne i Hercegovine, EKO Svest iz Sjeverne Makedonije, EDEN Centar iz Albanije i Udruženjem Slap iz Hrvatske. Projekat finansira Evropska unija u okviru Programa podrške civilnom društvu i medijima za 2016-2017.

Tokom 2019. realizovano je više aktivnosti koje su se uglavnom odnosile na jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva, informisanje ciljnih grupa o zelenoj ekonomiji i zelenom preduzetništvu, pripremu i objavu poziva za dodjelu projekata organizacijama civilnog društva, sprovođenje ovih projekata i sl.

U okviru projekta je u Osiječko-baranjskoj županiji u Hrvatskoj od 15. do 17. aprila 2019. za organizacije civilnog društva iz Crne Gore, Srbije, Bosne,

Sjeverne Makedonije i Albanije organizovana studijska posjeta uspješnim preduzećima koja posluju po principima zelene ekonomije. Ukupno 26 učesnika iz ovih zemalja se upoznao sa uspješnim primjerima zelenog preduzetništva kroz studijsku posjetu koja je obuhvatila obilaske sljedećim preduzećima:

- **EKO IMANJE ORLOV PUT** – ekološko domaćinstvo koje objedinjuje uzgajanje voća i povrća i gajenje životinja i pružanje turističkih usluga
- **UNIKOM d.o.o.** - javno lokalno preduzeće za usluge sakupljanja i odvoza komunalnog otpada, uglavnom na reciklažnoj osnovi
- **UČENIČKA ZADRUGA DALYA** - školska zadruga koja se bavi pčelarstvom, voćarstvom, proizvodnjom jagoda i raznih prerađevina od ovog voća, održavaju rasadnik, povrtnjak i vinski podrum
- **SOLAR SYSTEM d.o.o. Osijek** - energetska nezavisna kuća koja ima opremljen prostor za edukaciju i demonstraciju principa energetske efikasnosti
- **AGRIA d.o.o. Osijek** – kompanija koja uspješno gradi i prodaje stambene objekte u kojima je implementiran sistem grijanja, hlađenja i pripreme tople vode koji koristi obnovljive izvore energije
- **EKO CENTAR ZLATNA GREDA** – edukativna i eko-turistička destinacija sa raznovrsnim pratećim sadržajima
- **ECOCORTEC d.o.o.** - fabrika za proizvodnju biorazgradivih plastičnih folija
- **SOLARNI PROJEKTI** - kompanija usmjerena na razvoj solarnih projekata

U Sarajevu je 10-11. oktobra 2019. održan dvodnevni trening na temu *Studije i istraživanja* za organizacije civilnog društva iz Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine. Obuci je prisustvovalo oko 30 organizacija koje su kroz učešće na treningu imale priliku da unaprijede znanje o temama kao što su šta je istraživanje, metode istraživačkog rada, pisanje studije, upotreba dobijenih podataka i informacija i njihovo korišćenje u ostvarenju ciljeva zelene ekonomije i učešća NVO u donošenju odluka itd. Predavači na treningu su bili stručni konsultanti iz ove oblasti, Đorđe Stefanović i Nino Serdarević.

U Beogradu je od 8. do 10. maja 2019. održan trodnevni trening na temu *Praćenje javnih politika* za predstavnike organizacija civilnog društva iz Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine, u organizaciji SMART Kolektiv-a. Tokom treninga, učesnici su imali mogućnost da saznaju više o terminološkim razgraničenjima, ciljevima monitoringa i evaluacije, ciklusom javnih politika, ulogom OCD-a u monitoringu i evaluaciji, ključnim elementima javnih politika za OCD, kvalitativnom i kvantitativnom monitoringu, fazama monitoringa, monitoringu procesa Evropskih integracija u regionu, monitoringu javnih politika

u oblasti zaštite životne sredine i sl. Treningu je prisustvovalo oko 30 predstavnika organizacija civilnog društva iz tri navedene zemlje.

Pored navedenih aktivnosti usmjerenih ka osnaživanju organizacija civilnog društva za razvoj zelene ekonomije i zelenog preduzetništva, praćenje javnih politika, sprovođenje istraživanja i izradu studija, organizovano je i nekoliko okruglih stolova na temu mogućnosti razvoja zelene ekonomije i zelenog preduzetništva, kao i više medijskih aktivnosti koje su uključivale pres konferencije, TV i radio emisije i priloge, novinske i internet tekstove itd. Takođe su izrađene i tri publikacije na temu zelene ekonomije i zelenog preduzetništva – 2 brošure i priručnik.

Jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je u okviru projekta realizovana u svim ciljnim zemljama je bila priprema i objava konkursa za dodjelu malih grantova organizacijama civilnog društva. U svih 5 ciljnih zemalja konkurs je završen dodjelom 26 grantova od kojih je 5 dodijeljeno u Crnoj Gori, ukupne vrijednosti 29,972.80 eura, a detaljnije informacije su prikazane u tabeli ispod:

UGOVOR BR	NVO	NAZIV PROJEKTA	VRIJEDNOST
UG-GEAR/2017/394-354/MNE/1	NVO Župa u srcu	Zeleni put	5.994,00
UG-GEAR/2017/394-354/MNE/2	NVO Društvo mladih ekologa Nikšić	Razmišljaj i djeluj zeleno	5.995,00
UG-GEAR/2017/394-354/MNE/3	NVO Morakovo	Značaj očuvanja biodiverziteta u Župi nikšićkoj	5.988,80
UG-GEAR/2017/394-354/MNE-1/4	NVO Centar ekoloških inicijativa	Promocija zelene ekonomije	6.000,00
UG-GEAR/2017/394-354/MNE-1/5	NVO Da zaživi selo	Obuke za sakupljanje i proizvodnju ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja	5.995,00
Ukupno			29.972,80

Sprovođenje malih grantova će biti nastavljeno i u narednom periodu.

Ukupna vrijednost projekta GEAR iznosi 828.955,00 eura, od čega je doprinos Evropske unije 745.890,00 eura, ili 89,98% ukupnih projektnih

troškova. Za Crnu Goru je opredijeljeno 331.321,55 eura, od čega EU finansira 298.123,05 eura, a doprinos Ministarstva javne uprave iznosi 33.198,50 eura.

3.3 Disasters do not know borders (Nepogode ne poznaju granice)

FORS Montenegro je tokom 2019. nastavio sprovođenje projekta ***Nepogode ne poznaju granice*** koji ima za cilj jačanje kapaciteta institucija i službi iz Crne Gore i Albanije koje se bave zaštitom i spašavanjem za smanjenje rizika od katastrofa, sa akcentom na zaštitu od poplava, kao i informisanje stanovništva o rizicima od poplava. Dvogodišnji projekat, koji je započet u aprilu 2018, se realizuje u Crnoj Gori i Albaniji, a glavne aktivnosti uključuju nabavku opreme za zaštitu od poplava i prognoziranje hidrometeoroloških prilika, treninge za predstavnike institucija i službi koje se bave zaštitom i spašavanjem i upravljanjem u slučajevima vanrednih situacija, prekogranične pokazne vježbe, ažuriranje baze podataka poplava u region Skadarskog jezera, seminar o modelima dobre prakse kada je u pitanju zaštita od poplava i kampanju informisanja stanovništva o rizicima od poplava, preventivnim mjerama i aktivnostima zaštite i spašavanja, itd.

Projekat se realizuje u partnerstvu sa Direktoratom za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Prefekturom Skadar iz Albanije. Projekat finansira Evropska unija u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020.

U Skadru je 5. aprila 2019. održana prekogranična pokazna vježba na temu zaštite i spašavanja u slučaju poplava u kojoj je 28 spasilaca iz Crne Gore i Albanije provjerilo i pokazalo spremnost za spašavanje u slučajevima poplava i na brzim vodama po sistemu *Rescue 3*. Vježbi je prethodila četvorodnevna obuka spasilaca iz ove dvije zemlje koja je uključivala teoretski i praktični dio a tokom koje su licencirani instruktori iz Hrvatske gorske službe spašavanja učesnicima predstavili savremene metode zaštite i spašavanja u slučajevima poplava i na brzim vodama. Ukupno 25 polaznika koji su tokom obuke savladali zahtjeve i vještine koje ovakva vrsta obuke iziskuje, a što su ocijenili sami instruktori, dobili su međunarodno priznate sertifikate *Rescue 3*. Nakon obuke, u službama zaštite i spašavanja Podgorica, Bar i Ulcinj održane su radionice za spasioce tokom kojih su učesnici treninga kolegama prenijeli iskustva i dio znanja stečenih na treningu i vježbi.

U cilju unapređivanja kapaciteta za prognoziranje potencijalnih vremenskih nepogoda u Podgorici je od 8. do 10. aprila 2019. održana obuka o prognoziranju i sistemu ranog upozorenja kojoj je prisustvovalo 27 predstavnika

hidrometeoroloških zavoda i institucija iz Crne Gore i Albanije koje se bave pomenutom temom. Učesnici su tokom trodnevne obuke imali priliku da saznaju više o globalnim i regionalnim modelima numeričkog prognoziranja vremena, savremenim klimatskim promjenama, klimatskim indeksima, funkciji prognostičkih materijala u najavi potencijalnih vremenskih nepogoda, meteoalarmu i sl. Pored unapređivanja znanja cilj obuke je i razmjena iskustava i jačanje saradnje između stručnjaka iz dvije zemlje koji se bave ovom oblašću. Pored prekogranične obuke u Crnoj Gori, u Skadru u Albaniji je održan nastavak edukacije o prognoziranju i sistemu ranog upozorenja kroz trening za učesnike iz obje zemlje koji je održan u periodu od 22. do 24. jula 2019.

U cilju informisanja učenika osnovnih i srednjih škola o aktivnostima koje mogu preduzeti i koje im mogu pomoći da oni i njihove porodice ostanu bezbjedni u slučaju poplava i ostalih nepogoda, u okviru projekta su organizovane radionice u osnovnim i predavanja u srednjim školama.

Na predavanjima i radionicama učenicima su kroz praktične primjere date smjernice kako da reaguju u određenim vanrednim situacijama, kao što su poplave, požari i zemljotresi. Iako se većina vanrednih situacija ne može spriječiti učenicima su data uputstva i savjeti o aktivnostima koje treba da preduzmu prije nastanka neke nepogode, tokom trajanja i nakon završetka, kako bi umanjili štetne posljedice. Takođe, predstavnici Direktorata za vanredne situacije su učenike informisali o Evropskom broju za hitne slučajeve – 112, putem kojeg mogu dobiti pomoć bilo koje hitne službe – policije, službe zaštite i spašavanja i hitne medicinske pomoći, kako u Crnoj Gori i zemljama iz regiona, tako i u zemljama EU. Tokom predavanja učenicima su prikazani video snimci posljedica razornog zemljotresa koji je zadesio Crnu Goru 1979. godine i snimci poplava iz 2010. godine.

Radionice i predavanja su organizovani u saradnji sa predstavnicima Direktorata za vanredne situacije iz Podgorice i Bara.

Učenici su pokazali visok nivo zainteresovanosti za obrađene teme i aktivno su učestvovali u predavanjima i radionicama.

U cilju unapređivanja kapaciteta za efikasnije upravljanje rizicima u Podgorici je od 5. do 8. novembra 2019. održana obuka o upotrebi GIS alata pri mapiranju visokorizičnih područja. Obuka je organizovana za predstavnike Direktorata za vanredne situacije MUP-a i službi zaštite i spašavanja. Učesnici su tokom četvorodnevne obuke imali priliku da saznaju više informacija o prikazu objekata u prostoru, komponentama neophodnim za organizaciju podataka u

GIS-u, GIS softverima i sl. Veći dio obuke se sastojao od praktičnog rada, tokom kojeg su učesnici radili na kreiranju baze u QGIS programu. Stečena znanja i vještine na ovoj obuci polaznici će primijeniti kroz ažuriranje baza podataka o poplavama na području Skadarskog jezera.

U Podgorici je 14. novembra 2019. zvanično uručena i predstavljena nova oprema za zaštitu i spašavanje u slučaju poplava, koja je za Direktorata za vanredne situacije i opštinske službe iz Podgorice, Bara i Ulcinja nabavljena u okviru projekta. Ukupna vrijednost nabavljene opreme, koja se sastoji od gumenih i aluminijumskih čamaca, motora za čamce, spasilačkih odijela, prsluka za spašavanje i ostale spasilačke opreme iznosi 77.880 eura.

Predstavljanju opreme prisustvovali su Mevludin Nuhodžić, ministar unutrašnjih poslova Crne Gore, Marija Vukčević, generalna direktorica Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći u Ministarstvu finansija Crne Gore, Ivana Glišević Đurović, nacionalna IPA koordinatorica, Kancelarija za evropske integracije Crne Gore, Donata Von-Sigsfeld, programski menadžer za teritorijalnu saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Cesk Millja, prefekt Skadra, Mirsad Mulić, generalni direktor Direktorata za vanredne situacije, Veselin Šturanović, izvršni direktor FORS Montenegro, kao i predstavnici službi zaštite i spašavanja, medija i ostalih relevantnih institucija i organizacija. Opremu su zvanično preuzeli Mirsad Mulić u ime Direktorata za vanredne situacije i načelnici službi zaštite i spašavanja, Goran Janković iz Podgorice, Amir Muslić iz Bara i Saubih Mehmeti iz Ulcinja.

U Podgorici je 14. i 15. novembra 2019. organizovana Konferencija na temu *Smanjenje rizika od katastrofa i značaj prekogranične i regionalne saradnje*, koja je imala za cilj razmjenu iskustava, mišljenja, modela dobre prakse i naučenih lekcija kada je u pitanju smanjenje rizika od katastrofa, kao i doprinos informisanju stanovništva i posebnih ciljnih grupa o ovoj oblasti i značaju međunarodne saradnje.

Konferencija je okupila predstavnike institucija i službi koje se bave zaštitom i spašavanjem, organizacija civilnog društva, državne i lokalnih uprava, medija, projektnih partnera itd. iz Crne Gore i drugih zemalja, a na otvaranju Konferencije govorili su Mevludin Nuhodžić, ministar unutrašnjih poslova Crne Gore, Marija Vukčević, generalna direktorica Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći u Ministarstvu finansija Crne Gore, Ivana Glišević Đurović, nacionalna IPA koordinatorica, Kancelarija za evropske integracije Crne Gore, Donata Von-Sigsfeld, programski menadžer za

teritorijalnu saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Cesk Millja, prefekt Skadra i Veselin Šturanović, izvršni direktor FORS Montenegro.

Tokom Konferencije je istaknut značaj prekogranične, regionalne i međunarodne saradnje u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, kontinuiranog unapređivanja ljudskih i tehničkih kapaciteta, sprovođenje mjera Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa, preventivnih aktivnosti, edukacije stanovništva o rizicima, donošenja odgovarajućih strateških i planskih dokumenata i njihove pune primjene, sprovođenja projekata, aktivne uključenosti svih relevantnih institucija, organizacija, ali i samih građana, itd.

U okviru projekta su tokom 2019. organizovane i brojne druge aktivnosti usmjerene ka informisanju stanovništva o rizicima od nepogoda i odgovarajućim preventivnim aktivnostima, kao što su TV emisije i prilozi, radionice za stanovništvo itd.

Ukupna vrijednost projekta *Nepogode ne poznaju granice* iznosi 483.538,35 eura, od čega je doprinos Evropske unije 410.900 eura, ili 84,98% ukupnih projektnih troškova. Za Crnu Goru je opredijeljeno 294.775,40 eura, od čega EU finansira 250.726,76 eura. Doprinos Ministarstva javne uprave Crne Gore je 44.048,64 eura.

3.4 V-IOLA - Volunteer-based International On-line Asset

Tokom 2019. su realizovane i određene aktivnosti projekta ***V-IOLA - Volunteer-based International On-line Asset***, koji je počeo 1. januara 2018, a u kome je vodeći partner Sektor za civilnu zaštitu Predsjedništva Savjeta ministara Republike Italije i koji finansira Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu djelatnost i kulturu Evropske komisije (EACEA – Education, Audiovisual and Culture Executive Agency), u okviru Poziva za razvoj volonterizma u pružanju humanitarne pomoći. FORS Montenegro je jedan od partnera na projektu, zajedno sa organizacijama i institucijama iz Italije, Crne Gore, Srbije, Rumunije i Mađarske koje se bave aktivnostima vezanim za smanjenje rizika od nepogoda.

Tokom 2019. realizovane su aktivnosti vezane za izgradnju kapaciteta za razvoj volonterizma i smanjenje rizika od katastrofa, upoznavanje sa primjerima dobre prakse u ovoj oblasti, kao i aktivnosti usmjerene ka informisanju partnerskih organizacija u Crnoj Gori i Srbiji o mogućnostima sertifikovanja za slanje i primanje volontera u skladu sa pravilima Inicijative za volontere Evropske unije (EU Aid Volunteer Initiative).

3.5 CARES – Cross-border Actions in the Reproductive Health Sector (Prekogranične aktivnosti u sektoru reproduktivnog zdravlja)

FORS Montenegro je 1. marta 2019. započeo realizaciju projekta **CARES – Cross-border Actions in the Reproductive Health Sector/ Prekogranične aktivnosti u sektoru reproduktivnog zdravlja** koji ima za cilj unapređivanje kvaliteta usluga u sektoru reproduktivnog zdravlja i informisanje stanovništva o značaju prevencije i očuvanju reproduktivnog zdravlja. Projekat finansira Evropska unija kroz Program prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo* 2014-2020.

Osamnaestomjesečni projekat se realizuje u Crnoj Gori i Kosovu, a glavne aktivnosti uključuju nabavku opreme za domove zdravlja uključene u projekat, organizovanje preventivnih pregleda, kampanju podizanja nivoa svijesti o reproduktivnom zdravlju, publikacije na ove teme, prekograničnu konferenciju itd.

Projekat se realizuje u partnerstvu sa organizacijom Evropski centar za prava manjina sa Kosova. Mjesto realizacije obuhvata opštine Andrijevicu, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Petnjicu, Plav, Kolašin, Mojkovac i Rožaje u Crnoj Gori i opštine Peć, Istok, Klina, Dečani i Đakovica na Kosovu.

FORS Montenegro je u okviru projekta tokom maja i juna 2019. sproveo istraživanje o reproduktivnom zdravlju u cilju dobijanja informacija o znanju ženske populacije ciljnog regiona o reproduktivnom zdravlju, nivou svijesti o važnosti preventivnog reagovanja i navikama koje žene imaju u tom domenu. Anketa je sprovedena u devet opština u Crnoj Gori, koje čine ciljnu oblast projekta – Bijelom Polju, Beranama, Plavu, Rožajama, Mojkovcu, Kolašinu, Andrijevici, Gusinju i Petnjici, na uzorku od 1.104 ispitanice. Ispitivanje je obuhvatilo sve ciljne grupe projekta – zaposlene žene, nezaposlene žene, pripadnice manjina, žene koje žive u ruralnim i gradskim sredinama, žene starije i mlađe dobi. Uzorak je obuhvatio u podjednakoj mjeri zaposlene i nezaposlene žene, sa najvećim brojem ispitanica koje su u bračnoj zajednici i srednjeg obrazovanja. Ispitanice su pokazale da su prilično informisane o reproduktivnom zdravlju, ali da rijetko vrše preventivne preglede i posjećuju ginekologa, što je potvrdilo opravdanost ovakve vrste projekata.

U cilju skretanje pažnje javnosti, a naročito žena, o značaju prevencije u sprečavanju nastanka, odnosno ranom otkrivanju i liječenju karcinoma dojke i grlića materice u Beranama i Bijelom Polju tokom oktobra 2019. organizovana su predavanja o važnosti prevencije u oblasti reproduktivnog zdravlja žena sa akcentom na prevenciju karcinoma dojke. Na predavanjima su govorili doktori

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji nezavisnosti.

Denis Kalač, specijalista radiolog i Adnan Striković, ginekolog. U fokusu predavanja bila je prevencija kao jedna od najsigurnijih metoda u borbi protiv karcinoma. Takođe, ljekari su prisutne upoznali sa faktorima rizika, simptomima i načinima ranog otkrivanja i liječenja bolesti, kao i mogućnostima obavljanja preventivnih pregleda u domovima zdravlja i bolnicama.

Pored korisnih informacija, pripadnice ljepšeg pola koje su prisustvovala predavanjima su dobile brošuru o prevenciji karcinoma dojke i karcinoma grlića materice i promotivni materijal koji sadrži poruku o značaju prevencije.

Predavanja su zajednički organizovali FORS Montenegro, Dom zdravlja Berane, Dom zdravlja Bijelo Polje i bolnice iz ove dvije opštine. Planirano je da se i u narednom periodu organizuju slična predavanja, a sve u cilju povećanja broja žena koje redovno obavljaju preventivne preglede.

Tokom 2019. započeta je i organizacija preventivnih pregleda za žene u opštinama Berane, Bijelo Polje i Rožaje.

U okviru projekta je izrađena brošura na temu reproduktivnog zdravlja kao i promotivni materijal koji imaju za cilj informisanje o temama vezanim za očuvanje zdravlja i za sami projekat. Pored toga, do sada je u okviru projekta organizovano i nekoliko medijskih gostovanja, a objavljeno je i više novinskih i internet tekstova.

Ukupna vrijednost projekta CARES iznosi 293.171,44 eura, od čega je doprinos Evropske unije 249.107,00 eura, ili 84,97% ukupnih projektnih troškova. Za Crnu Goru je opredijeljeno 180.324,16 eura, od čega EU finansira 153.233,16 eura. Doprinos Ministarstva javne uprave Crne Gore je 27.091,00 eura.

3.6 Let's Be Prepared (Budimo pripremljeni)

FORS Monenegro je 1. decembra 2019. započeo realizaciju osamnaestomjesečnog projekta „Budimo pripremljeni” koji se sprovodi u Crnoj Gori i Srbiji, i čiji cilj je jačanje kapaciteta institucija i službi iz Crne Gore i Srbije koje se bave zaštitom i spašavanjem za prevenciju požara i poplava i ublažavanje njihovih posljedica, kao i informisanje stanovništva prekogranične oblasti o smanjenju rizika od nepogoda. Projekat finansira Evropska unija u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora 2014-2020, a u Crnoj Gori sufinansira Ministarstvo javne uprave. Ugovorno tijelo za projekat je Ministarstvo finansija Republike Srbije – Sektor za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava EU. Projekat se sprovodi u partnerstvu sa Ministarstvom

unutrašnjih poslova Republike Srbije – Sektorom za vanredne situacije i u saradnji sa Direktoratom za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i opštinskim službama zaštite i spašavanja. Mjesto realizacije projekta obuhvata opštine: Berane, Bijelo Polje, Žabljak, Nikšić, Petnjica, Pljevlja i Šavnik u Crnoj Gori i opštine: Novi Pazar, Raška, Sjenica i Tutin u Srbiji.

Glavne aktivnosti ovog projekta uključuju nabavku opreme i vozila za institucije i službe koje se bave zaštitom i spašavanjem, kao i nabavku opreme za prognoziranje hidrometeoroloških prilika. Pored toga, kroz projekat će biti organizovani prekogranični treninzi i pokazne vježbe na teme vezane za zaštitu i spašavanje u slučajevima požara i poplava, prekogranični seminari o modelima dobre prakse kada je u pitanju zaštita od poplava i požara, obuke za predstavnike hidrometeoroloških službi, međunarodna konferencija na temu smanjenja rizika od nepogoda, kampanja informisanja stanovništva o rizicima od nepogoda, preventivnim mjerama i aktivnostima koje bi trebalo preduzeti u slučajevima određenih nepogoda itd.

Projekat predstavlja nastavak aktivnosti FORS Montenegro usmjerenih ka jačanju sistema zaštite i spašavanja kojima želimo da pomognemo rad institucija i službi koje su zadužene za ove poslove i naš je šesti projekat u ovoj oblasti.

Ukupna vrijednost projekta *Budimo pripremljeni* iznosi 422.967,60 eura, od čega je doprinos Evropske unije 359.480,16 eura, ili 84,99% projektnih troškova. Vrijednost projekta za crnogorsku stranu iznosi 277.210,65 eura, od čega EU finansira 237.279,81 eura, a doprinos Ministarstva javne uprave Crne Gore 39.930,84 eura.

3.7 Otporne zajednice

FORS Montenegro je u periodu od januara do septembra 2019. realizovao devetomjesečni projekat *Otporne zajednice*, koji je finansiralo Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, u okviru Konkursa za raspodjelu sredstava Fonda za zaštitu i spašavanje za 2018. Projekat, koji je realizovan zajedno sa Službom zaštite i spašavanja Opštine Nikšić, imao je za cilj doprinos unapređivanju nivoa pripremljenosti u opštini Nikšić za odgovor na nepogode kroz jačanje kapaciteta i podizanje nivoa svijesti stanovništva o smanjenju rizika od nepogoda.

Glavne aktivnosti projekta su uključivale: nabavku opreme za spašavanje sa visina i iz dubina, radionice u osnovnim i srednjim školama na temu smanjenja rizika od katastrofa, organizovanje posjeta učenika osnovne škole Službi zaštite i spašavanja opštine Nikšić, organizovanje evakuacione vježbe u Osnovnoj školi

„Olga Golović“ u Nikšiću, podjelu publikacija o smanjenju rizika od katastrofa, podjelu promotivnog materijala, medijsku kampanju – konferenciju za novinare povodom predstavljanja nabavljene opreme, TV i radio emisije i priloge, novinske i internet tekstove.

Vrijednost projekta je 10.000 eura koji su u cjelosti iskorišćeni za nabavku opreme za Službu zaštite i spašavanja Opštine Nikšić.

4. Razvoj novih projekata

U skladu sa ciljevima i misijom organizacije, vizijom razvoja i potrebama identifikovanim od strane relevantnih institucija, službi i građana, tokom 2019. pripremljeno je nekoliko novih projekata koji su predati donatorima.

U okviru Poziva za projekte IPA Programa prekogranične saradnje BiH–Crna Gora 2014-2020, predat je projekat koji je vezan za unapređivanje stanja životne sredine u prekograničnoj oblasti. Projekat je predat u partnerstvu sa Gradom Trebinje i nakon procesa evaluacije nalazi se na rezervnoj listi.

Tokom 2019. u okviru 2. Poziva za projekte IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo^{1*} 2014-2020, predat je nastavak projekta *CARES*, vezan za zaštitu reproduktivnog zdravlja u prekograničnom području.

U 2019. predat je i projekat u okviru 2. Poziva za projekte IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, koji je nastavak projekta *Nepogode ne poznaju granice* i vezan je za smanjenje rizika od katastrofa u prekograničnoj oblasti.

U okviru 2. Poziva za projekte IPA Programa prekogranične saradnje Srbija –Crna Gora 2014-2020, predat je projekat vezan za zaštitu reproduktivnog zdravlja u prekograničnom području između Crne Gore i Srbije.

Na javni konkurs koji je objavilo Ministarstvo sporta i mladih Crne Gore, „Sportom do zdravih stilova života“, predat je projekat *Adaptacija školskog terena OŠ „Olga Golović“* u Nikšiću koji je imao za cilj promociju sporta i zdravih stilova života kod djece školskog uzrasta, kao i kreiranje uslova za bavljenje sportom kod ovih ciljnih grupa, kroz obezbjeđivanje savremenog sportskog terena. Ovaj projekat nije odobren za finansiranje.

Tokom 2019. pripremljena su i predana dva projekta na Konkurs koji je objavila Ambasada Republike Bugarske u Crnoj Gori. Projekti se tiču jačanja

^{1*} Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji nezavisnosti.

kapaciteta za pružanje zdravstvenih usluga i unapređivanje uslova za bavljenje sportom kroz renoviranje terena i nabavku opreme.

5. Ostvarena saradnja

U 2019. godini je uspostavljena i nastavljena saradnja sa mnogobrojnim partnerima i saradnicima iz Crne Gore i regiona, na pripremi i realizaciji projekata i inicijativa koje imaju za cilj unapređivanje određenih oblasti u kojima radimo, i u krajnjem, unapređivanje kvaliteta života u lokalnim zajednicama. U tom cilju je nastavljena veoma dobra saradnja sa predstavnicima lokalnih uprava u opštinama koje FORS pokriva svojim poljem djelovanja, Ministarstvom unutrašnjih poslova – Direktoratom za vanredne situacije, Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, službama zaštite i spašavanja, osnovnim i srednjim školama, Ministarstvom zdravlja, domovima zdravlja, medijima, kao i velikim brojem organizacija civilnog društva iz Crne Gore.

U protekloj godini je došlo i do ostvarivanja ili unapređivanja saradnje sa mnogobrojnim partnerima i saradnicima iz susjednih zemalja kroz razvoj i realizaciju zajedničkih projekata. U tom pogledu, najviše je saradivano sa Udruženjem Slap iz Hrvatske, organizacijama SMART Kolektiv iz Srbije, EDEN Centar iz Albanije, Centar za razvoj i podršku iz BiH i EKO-Svest iz Sjeverne Makedonije, zatim sa Vatrogasno-spasilačkom službom Kranj iz Slovenije, Vatrogasno-spasilačkom brigadom Moravsko-Šleskog kraja, Udruženjem vatrogasaca iz Češke, Prefekturom Skadar iz Albanije, Sektorom za civilnu zaštitu Predsjedništva Savjeta ministara Republike Italije, Fondacijom CIMA iz Italije, organizacijom ECMI (Evropski centra za prava manjina sa Kosova) i dr.

Veoma bitan podsticaj za naš dalji rad jesu stvoreni uslovi i želja za nastavkom saradnje sa gotovo svim partnerima i saradnicima, što u velikoj mjeri obezbjeđuje dodatnu vrijednost inicijativama koje realizujemo, kroz razmjenu znanja, iskustava i modela dobrih praksi.

6. Odnosi sa javnošću i komunikacije

U 2019. informisanje stanovništva o aktivnostima Fondacije je inkorporirano u sve važnije faze realizacije projekata i inicijativa. Komunikacione aktivnosti su uključivale sljedeće mehanizme:

- Pres konferencije;
- TV i radio emisije i priloge;

- Veb-sajt;
- Društvene mreže;
- Štampane medije i veb-portale;
- Publikacije;
- Mobilnu aplikaciju o dostupnim sredstvima EU;
- Promotivni materjal.

Tokom 2019. u okviru projekata koje smo realizovali organizovane su nekolike pres konferencije, u cilju predstavljanja novih projekata i predstavljanja ostvarenih rezultata.

FORS Montenegro je u 2019. organizovao brojne TV i radio emisije i priloge koje su imale za cilj informisanje stanovništva o specifičnim temama, kao i informisanje o aktivnostima i ostvarenim rezultatima Fondacije. Sve važnije projektne aktivnosti su predstavljene i na našem veb-sajtu www.forsmontenegro.org i Facebook stranici <https://www.facebook.com/FORSMNE?ref=ts&fref=ts>, kao i putem novinskih tekstova i tekstova na najčitanijim veb-portalima u Crnoj Gori i regionu.

Informisanje o temama od važnosti za građane u Crnoj Gori i specifične ciljne grupe je rađeno i kroz publikacije koje su stanovništvu distribuirane na raznovrsnim događajima, a koje su dostupne i u elektronskoj verziji, na veb-sajtu FORS Montenegra. U 2019. urađene su i distribuirane sljedeće publikacije:

- Brošura na temu *Reproduktivno zdravlje*;
- Brošura na temu *Zelena ekonomija i zeleno preduzetništvo*;
- Priručnik na temu *Zelena ekonomija i zeleno preduzetništvo*;
- Brošura na temu *Primjeri dobre prakse u zelenoj ekonomiji i zelenom preduzetništvu*;
- Brošura na temu *Rizici od katastrofa*;
- Porodični vodič za reagovanje u slučajevima prirodnih nepogoda i drugih nesreća;
- Brošura za postupanje prilikom odlaska u planinu.

7. Organizacija rada i upravljanje

U okviru Fondacije FORS Montenegro postoje 2 sektora - Sektor za pisanje i implementaciju projekata i Sektor za finansije i administraciju.

U 2019. je u FORS Montenegro radilo 6 zaposlenih, pod vođstvom organa upravljanja, Upravnog odbora i Izvršnog direktora.

Upravni odbor, koji je i najviši organ Fondacije je održavao redovne sjednice tokom kojih su razmatrani rad i rezultati Fondacije, kao i pravci razvoja.

8. Pravci razvoja u 2020.

U skladu sa ciljevima, misijom i vizijom Fondacije, kao prioritetni pravci razvoja za 2019. identifikovani su kontinuirani razvoj ljudskih resursa Fondacije, unapređivanje procedura za pripremu i realizaciju razvojnih projekata iz prioritetnih oblasti i realizacija društveno odgovornih aktivnosti.

U 2020. planirani su razvoj i realizacija projekata u sljedećim oblastima:

- zaštita životne sredine i klimatske promjene;
- jačanje kapaciteta za odbranu od prirodnih i drugih nepogoda;
- zdravstvo;
- razvoj civilnog društva;
- socio-ekonomski razvoj;
- društveno preduzetništvo i društveno odgovorno poslovanje;
- zelena ekonomija i zeleno preduzetništvo;
- neformalno obrazovanje djece i odraslih;
- unapređivanje saradnje civilnog sektora i lokalnih i državnih vlasti i dobro upravljanje;
- razvoj kapaciteta za povlačenje dostupnih sredstava iz EU fondova.

Pored gore navedenih prioritetnih oblasti, u skladu sa mogućnostima, planirane su aktivnosti i u sektorima kulture, turizma, evropskih integracija, demokratije i dobrog upravljanja, poljoprivrede i ruralnog razvoja, jačanje kapaciteta za upravljanje projektnim ciklusom na svim nivoima, prekograničnoj i regionalnoj saradnji itd.